

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه ریزی

برنامه

مقطع کارشناسی

مجموعه آموزشی اقتصاد

گرایش (اقتصاد اسلامی)

فهرست مطالب

فصل ۱) اصول حاکم بر تدوین برنامه

۱-۱. برخورد علمی با برنامه ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۲-۱. تأکید بر محتوی اصلی برنامه

۳-۱. کارآمدی و خود تنظیمی آموزشی

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

فصل ۲) تعاریف واژگان و ساختار برنامه

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

۲-۲. تعاریف واژگان

۳-۲. ساختار برنامه

فصل ۳) برنامه مقطع کارشناسی اقتصاد اسلامی

۱-۳. جدول ۱: دروس پیش نیاز دانشگاهی

۲-۳. جدول ۲: دروس عمومی

۳-۳. جدول ۳: دروس اصلی

۴-۳. جدول ۴: دروس تخصصی

۵-۳. جدول ۵: دروس اختیاری

۶-۳. جدول ۶: دروس حوزوی

فصل ۴) سرفصل دروس

۴-۱. سرفصل دروس پیش‌نیاز دانشگاهی رشته « اقتصاد اسلامی »

۴-۲. سرفصل دروس اصلی رشته « اقتصاد اسلامی »

۴-۳. سرفصل دروس تخصصی رشته « اقتصاد اسلامی »

۴-۴. سرفصل دروس اختیاری رشته « اقتصاد اسلامی »

۴-۵. سرفصل دروس حوزوی رشته « اقتصاد اسلامی »

فصل ۵) جدول سایر پیشنهادات جهت اجرای مناسب‌تر برنامه

فصل ۱

اصول حاکم بر تدوین برنامه

برنامه حاضر بر مبنای «اصول حاکم بر تدوین برنامه های درسی دانشگاهی» مصوب جلسه شماره ۲-۶۹۶ مورخ ۸۷/۸/۱۱ شورای برنامه ریزی (آموزش عالی) تنظیم شده است. در این راستا، در این فصل با تأکید بر برخی از این اصول و پیامدهای آن، برخی ویژگی های اصلی برنامه مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۱-۱. برخورد علمی با برنامه ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۱-۱-۱. در تنظیم و تدوین برنامه تلاش شده است که کلیه اجزا برنامه اعم از ساختار یا محتوی بر پایه دلایل و نتایج حاصل از اصول حاکم تعیین شوند. به همین دلیل طراحی برنامه بر مبنای یک فرایند منطقی صورت گرفته و در نهایت اهداف هر بخش از برنامه دقیقاً بیان شده و سپس بر اساس آن تکمیل شده است.

۱-۱-۲. در تدوین برنامه، اصول مدیریت پویا و استفاده از «خود تنظیمی» مورد تأکید قرار گرفته و از تکیه بر پیش فرض های ساختاری یا مدیریتی در رابطه با تضمین کیفیت تا حد امکان پرهیز شده است. در این دیدگاه تضمین حداقل های آموزشی در چارچوب مصوب برنامه و از طریق وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صورت گرفته و تضمین مابقی استانداردها با تنظیمات و اجرای مابقی برنامه بر عهده مجری خواهد بود.

۱-۲. تأکید بر محتوی اصلی برنامه

ضمن تأکید بر انعطاف پذیری، حداقل های آموزشی به عنوان محتوی اصلی برنامه در قالب دروس الزامی و انتخابی در برنامه گنجانده شده اند. در این راستا، هسته برنامه، محتوی اصلی و تخصصی هر رشته را تضمین نموده و دروس مشترک پایه معلومات عمومی و جامعیت علمی برنامه را در یک پایه خاص تضمین می کند.

۱-۳. کارآمدی و خود تنظیمی آموزشی

۱-۳-۱. عدم همگونی دانشجویان پذیرفته شده در دانشگاه ها، بالاخص در رشته های علوم و انگیزه ها، علایق و استعداد های متفاوت این گونه دانشجویان مدنظر قرار گرفته است. (مخصوصاً در شرایط فعلی که پذیرش به صورت متمرکز از طریق کنکور سراسری صورت می پذیرد.)

۱-۳-۲. آینده شغلی و بالاخص محدودیت های موجود در بازار کار و تغییرات موجود در این زمینه با توجه به توانایی های متفاوت دانشجویان پذیرفته شده، مدنظر قرار گرفته است.

- ۳-۳-۱. توانایی‌های مختلف دانشگاه‌ها در زیرشاخه‌های مختلف رشته‌های مورد نظر و همچنین مزیت‌های بومی و تنوع کادر هیئت علمی آموزشی و پژوهشی، مدنظر قرار گرفته است.
- ۴-۳-۱. عدم امکان بازنگری مستمر و متمرکز در کشور مورد توجه قرار داشته و عامل‌های متضمن «خود تنظیمی» برنامه با پس‌خور منفی در جهت اعمال عوامل لازم برای بازنگری در دروس و استاندارد آن‌ها، تأمین هیئت علمی در رشته‌های مورد نظر جامعه و بازار کار و نظایر آن مدنظر قرار گرفته است.
- ۵-۳-۱. تنوع علایق و همچنین ایجاد محمل مناسب جهت ادامه تحصیل در رشته‌های «بین‌رشته‌ای» (*interdisciplinary*) با تأکید بر عدم لزوم تصویب برنامه‌های متعدد مدنظر قرار گرفته است.

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

- ضمن تأکید بر لزوم ارائه مناسب برنامه با استانداردهای مورد نظر،
- ۱-۴-۱. استفاده بهینه از وقت استادان و عدم تشویق در ایجاد دروس تکراری مدنظر قرار گرفته است. امکان ارائه دروس متنوع و تخصصی با تأکید بر لزوم ایجاد زمان لازم برای استادان جهت به‌روز ماندن و پرداختن به پژوهش مورد توجه قرار گرفته است.
- ۲-۴-۱. تضمین تشکیل آسان و بدون مشکل کلاس‌ها و عدم تشویق ارائه مکرر یا موازی کلاس‌ها مورد توجه قرار گرفته است.
- ۳-۴-۱. تشکیل کلاس‌ها با تنوع دانشجویی (در حد امکان) به جهت آشنایی بیشتر دانشجویان با رشته‌های مجاور و مشابه و اغنا بیشتر کلاس‌ها و تمرکززدایی علمی مدنظر قرار گرفته است.

فصل ۲

تعاریف واژگان و ساختار برنامه

در این فصل ابتدا به بررسی پیامدهای اصول مطروحه در فصل ۱ پرداخته و سپس ساختار کلی برنامه را بر مبنای موارد مذکور ارائه خواهیم کرد.

۲-۱. برخی از پیامدهای اصول حاکم

برخی پیامدهای این اصول عبارتند از:

۲-۱-۱. چارچوب برنامه باید دارای یک ساختار کلی از پیش تعیین شده که در آن فقط حداقل‌های لازم تثبیت شده باشند، باشد و تعیین مابقی جزئیات باید در اختیار مجری قرار گیرد.

۲-۱-۲. برنامه باید دارای یک ساختار بلوک-بلوک با روند سلسله مراتبی «کلی به جزئی» باشد به این معنا که دروس بالاتر بین رشته‌های متعدد مشترک بوده و به تدریج با نزول در سلسله مراتب دروس خاص‌تر مطرح می‌شوند.

۲-۱-۳. هر بلوک از برنامه باید با اهداف مشخص تنظیم شده و بر مبنای این اهداف سیاست‌گذاری و تکمیل شود (چه از لحاظ تعداد واحد و چه از لحاظ محتوی دروس).

۲-۱-۴. دروس اجباری در برنامه فقط در حد ضرورت و فقط به جهت تضمین حداقل‌های آموزشی ظاهر می‌شوند و مابقی دروس باید در یک قالب انعطاف پذیر با اهداف مشخص ارائه شوند.

۲-۱-۵. برنامه باید شامل یک «هسته» مشخص که تضمین کننده حداقل‌های لازم در هر رشته است باشد.

۲-۱-۶. برنامه باید دارای یک بخش با حجم مناسبی مرتبط با دروس اختیاری/کهاد باشد.

۲-۲. تعاریف واژگان

در این بخش به تعریف واژگان مورد استفاده در این برنامه می‌پردازیم.

۲-۲-۱. برنامه

به برنامه ارائه شده در این مجموعه و جزئیات محتوی و مقررات مربوطه اشاره دارد، که در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت اجرا در کلیه دانشگاهها مصوب می‌شود. (این مفهوم با برنامه درسی که نهایتاً در هر یک از دانشگاهها اجرا خواهد شد متفاوت است).

۲-۲-۲. مجموعه آموزشی

عبارت از مجموعه‌ای از رشته‌های مختلف است که دارای جنبه‌های مشترک علمی-آموزشی هستند و اساساً در برنامه درسی آنها وجود دروس مشترک امکانپذیر است.

۲-۲-۳. ضوابط «در/اختیار/دانشگاه»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که توسط مرجع ذی صلاح در دانشگاه تثبیت شده و پس از آن رعایت آنها در زیر مجموعه‌های مربوطه (نظیر دانشکده-گروه-دانشجو) الزامی است. اختیار تعیین این ضوابط می‌تواند به زیر مجموعه‌های مربوطه با رعایت سلسله مراتب تفویض شود، مگر عبارت «فقط در/اختیار/دانشگاه» به کار رفته باشد. (مثال: نظیر معافیت دروس و ...)

۲-۲-۴. ضوابط «در/اختیار/دانشکده»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «دانشکده» تعریف می‌شود.

۲-۲-۵. ضوابط «در اختیار گروه»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «گروه» تعریف می‌شود. چنانچه در دانشکده‌ای گروه وجود نداشته باشد تصمیم‌گیری در مورد اختیارات مربوطه به عهده دانشکده خواهد بود.

۲-۲-۶. ضوابط «در/اختیار/دانشجو»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که اساساً در چارچوب سایر مقررات بدون محدودیت ویژه و در اختیار دانشجو هستند. (هدایت استاد راهنما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.)

۲-۲-۷. درس «الزامی»

درسی است که با سرفصل معین در برنامه مشخص شده و اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه توسط دانشجو الزامی است.

۲-۲-۸. درس «انتخابی»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه از بین جدولی از دروس که چارچوب آن توسط برنامه مشخص شده است، الزامی است.

۲-۲-۹. درس «اختیاری»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات «در/اختیار/دانشجو» است.

۲-۲-۱۰. درس «پیشنیاز»

درسی است که اخذ و قبولی در آن قبل از درس دیگری الزامی باشد.

۲-۲-۱۱. درس «همنیاز»

درسی است که اخذ آن همزمان با یا قبل از درس دیگری صورت می پذیرد.

۲-۲-۱۲. درس «پایه»

درسی است که در برنامه به دلیل آماده نمودن دانشجو به منظور گذراندن دروس اصلی و تخصصی رشته و یا به علت افزایش اطلاعات و تقویت بنیه علمی و عملی او و همچنین درک بهتر سایر دروس ارائه می شود.

۲-۲-۱۳. «گروه»

کوچکترین واحد آموزشی است که برنامه را در یک رشته اجرا خواهد کرد. چنانچه در ساختار دانشگاه «گروه» موجود نباشد، کلیه وظایف و اختیارات به دانشکده منتقل می شود.

۲-۳. ساختار برنامه

۱۸ واحد	-	دروس پیش نیاز
۲۳ واحد	-	دروس عمومی
۶۱ واحد	-	دروس اصلی
۱۹ واحد	-	دروس تخصصی
۶۱ واحد	-	دروس اختیاری
۲۸ واحد	-	دروس حوزوی

- اهداف هر یک از بخش های برنامه به شرح زیر است:

۲-۳-۱. دروس پیش نیاز دانشگاهی (جدول شماره ۱)

این دروس باید قبل از اخذ برخی از واحدهای اصلی که در جداول مشخص شده است اخذ و گذرانده شود.

۲-۳-۲. دروس عمومی (جدول شماره ۲)

این دروس در چارچوب آئین نامه های مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری تعیین می شوند.

۲-۳-۳. دروس اصلی (جدول شماره ۳)

دروس این بخش مجموعاً ۶۱ واحد درسی تقسیم می‌شود که دانشجوی موظف به گذراندن آن‌ها می‌باشد.

۴-۳-۲. دروس تخصصی (جدول شماره ۴)

دروس این بخش مجموعاً ۱۹ واحد درسی تقسیم می‌شود که دانشجوی موظف به گذراندن آن‌ها می‌باشد.

۵-۳-۲. دروس اختیاری (جدول شماره ۵)

دروس این بخش از برنامه به جهت تضمین حداقل‌های لازم از محتوی تخصصی در هر یک از رشته‌های موجود

در برنامه تنظیم شده و دانشجوی موظف است در طول دوره تعداد ۱۳ واحد از این دروس را اخذ نماید.

۶-۳-۲. دروس حوزوی (جدول شماره ۶)

این دروس مخصوص گرایش اقتصاد اسلامی است و به منظور آشنا نمودن دانشجویان با علوم اسلامی تدوین

شده است.

فصل ۳

برنامه مقطع کارشناسی اقتصاد اسلامی

۳-۱. جدول ۱: دروس پیشنهاد دانشگاهی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱	مکالمه عربی	۲	۳۴		۳۴
۲	ادبیات عرب ۱ و ۲	۴	۶۸		۶۸
۳	منطق ۱ و ۲	۴	۶۸		۶۸
۴	کلیات علم اقتصاد	۲	۳۴		۳۴
۵	ریاضیات	۳	۵۱		۵۱
۶	زبان خارجی	۳	۵۱		۵۱
جمع		۱۸	۳۰۶	-	۳۰۶

۲-۳. جدول ۲: دروس عمومی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱	آشنائی با کامپیوتر				۰
۲	اخلاق و تربیت اسلامی (۱ و ۲)	۳	۵۱		۵۱
۳	انقلاب اسلامی و ریشه های آن از قرن سیزدهم				۰
۴	تاریخ اسلام	۲	۳۴		۳۴
۵	تربیت بدنی (۱)	۱		۳۴	۳۴
۶	تربیت بدنی (۲)	۱		۳۴	۳۴
۷	زبان خارجی (۱)	۲	۱۷	۳۴	۵۱
۸	زبان خارجی (۲)	۲	۱۷	۳۴	۵۱
۹	زیست شناسی				۰
۱۱	فارسی (۱)	۲	۳۴		۳۴
۱۲	فارسی (۲)	۲	۳۴		۳۴
۱۳	متون اسلامی (آیات و احادیث)	۴	۶۸		۶۸
۱۴	معارف اسلامی (۱)	۲	۳۴		۳۴
جمع		۲۳	۲۸۹	۱۳۶	۴۲۵

۳-۳. جدول ۳: دروس اصلی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آمار (۱)	۴	۶۸		۶۸	ریاضیات (۱)
۲	آمار (۲)	۴	۶۸		۶۸	ریاضیات (۲) - آمار (۱)
۳	اقتصاد ایران	۳	۵۱		۵۱	- -
۴	اقتصاد بخش عمومی (۱)	۳	۵۱		۵۱	اقتصاد کلان (۲) - اقتصاد خرد (۲)
۵	اقتصاد توسعه	۳	۵۱		۵۱	- -
۶	اقتصاد خرد (۱)	۴	۶۸		۶۸	- -
۷	اقتصاد خرد (۲)	۴	۶۸		۶۸	اقتصاد خرد (۱)
۸	اقتصاد کلان (۱)	۴	۶۸		۶۸	اقتصاد خرد (۱)
۹	اقتصاد کلان (۲)	۴	۶۸		۶۸	اقتصاد کلان (۱)
۱۰	پول و بانکداری	۳	۵۱		۵۱	اقتصاد کلان (۲)
۱۱	تجارت بین الملل	۳	۵۱		۵۱	اقتصاد کلان (۲) - اقتصاد خرد (۲)
۱۲	روش تحقیق	۳	۵۱		۵۱	آمار (۲)
۱۳	ریاضیات (۱)	۴	۶۸		۶۸	- -
۱۴	ریاضیات (۲)	۴	۶۸		۶۸	ریاضیات (۱)
۱۵	زبان خارجی (۳)	۳	۵۱		۵۱	زبان خارجی (۲)
۱۶	مالیه بین الملل	۳	۵۱		۵۱	تجارت بین الملل
۱۷	مبانی فقهی اقتصاد اسلام	۳	۵۱		۵۱	اقتصاد خرد (۲) - اقتصاد کلان (۲)
۱۸	نظام اقتصادی صدر اسلام	۲	۳۴		۳۴	اقتصاد کلان (۲) - اقتصاد خرد (۲)
جمع		۶۱	۱۰۳۷	-	۱۰۳۷	

۳-۴. جدول ۴: دروس تخصصی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	ارزیابی طرحهای اقتصادی	۳	۵۱		۵۱	- -
۲	اقتصاد بخش عمومی (۲)	۳	۵۱		۵۱	- -
۳	اقتصاد بخش کشاورزی	۳	۵۱		۵۱	- -
۴	اقتصاد سنجی	۴	۶۸		۶۸	- -
۵	اقتصاد منابع	۳	۵۱		۵۱	- -
۶	تاریخ عقاید اقتصادی	۳	۵۱		۵۱	- -
جمع		۱۹	۳۲۳	-	۳۲۳	

۳-۵. جدول ۵: دروس اختیاری

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آشنایی با برنامه نویسی و بسته های کامپیوتری	۳	۵۱		۵۱	- -
۲	احتمال و استنباط آماری	۳	۵۱		۵۱	- -
۳	اصول حسابداری	۳	۵۱		۵۱	- -
۴	اصول سازمان و مدیریت	۳	۵۱		۵۱	- -
۵	اقتصاد تعاون	۲	۳۴		۳۴	- -
۶	اقتصاد رفاه	۳	۵۱		۵۱	- -
۷	اقتصاد سنجی کاربردی	۳	۵۱		۵۱	- -
۸	اقتصاد شهری	۲	۳۴		۳۴	- -
۹	اقتصاد منطقه ای	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۰	اقتصاد کار و نیروی انسانی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۱	اقتصاد کشورهای با برنامه ریزی متمرکز	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۲	اموال بیمه	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۳	بانکداری اسلامی	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۴	بودجه	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۵	پژوهش عملیاتی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۶	جمعیت شناسی عمومی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۷	مسائل اقتصادی کشورهای جهان سوم	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۸	موضوعات انتخابی در اقتصاد اسلام (۱)	۳	۵۱	۳۴	۸۵	- -
۱۹	موضوعات انتخابی در اقتصاد اسلام (۲)	۳	۵۱	۳۴	۸۵	- -
۲۰	موضوعات انتخابی در اقتصاد اسلام (۳)	۳	۵۱	۳۴	۸۵	- -
۲۱	موضوعات انتخابی در اقتصاد اسلام (۴)	۳	۵۱	۳۴	۸۵	- -
۲۲	نظامهای اقتصادی	۳	۵۱		۵۱	نظام اقتصادی صدر اسلام
جمع		۶۱	۱۰۳۷	۱۳۶	۱۱۷۳	

۶-۳. جدول ۶: دروس حوزوی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	فلسفه ۱	۲	۳۴		۳۴	منطق ۱ و ۲ - کلیات علم اقتصاد
۲	فلسفه ۲	۲	۳۴		۳۴	فلسفه ۱
۳	تفسیر ۱	۲	۳۴		۳۴	منطق ۱ و ۲ - کلیات علم اقتصاد
۴	تفسیر ۲	۲	۳۴		۳۴	تفسیر ۱
۵	تفسیر ۳	۲	۳۴		۳۴	تفسیر ۲
۶	اصول فقه ۱	۳	۵۱		۵۱	منطق ۱ و ۲ - کلیات علم اقتصاد
۷	اصول فقه ۲	۳	۵۱		۵۱	اصول فقه ۱
۸	اصول فقه ۳	۳	۵۱		۵۱	اصول فقه ۲
۹	فقه ۱	۳	۵۱		۵۱	منطق ۱ و ۲ - کلیات علم اقتصاد
۱۰	فقه ۲	۳	۵۱		۵۱	فقه ۱
۱۱	فقه ۳	۳	۵۱		۵۱	فقه ۲
جمع		۲۸	۴۷۶	-	۴۷۶	